

Jhn

Chapter 8

Javanese Interlinear

Reference: Javanese Bible (SABDA)

1 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
Yésus nanging tindak dhateng ing redi saking-para zaitun.
[G2424](#) [G1161](#) [G4198](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3735](#) [G3588](#) [G1636](#)

nanging Gusti Yesus tindak menyang ing gunung Zaitun.

2 Ὁρθρου δὲ, πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς
Enjing nanging, malih rawuh dhateng ing Padaleman-Suci, lan sadaya
[G3722](#) [G1161](#) [G3825](#) [G3854](#) [G1519](#) [G3588](#) [G2411](#) [G2532](#) [G3956](#)
ὁ λαὸς ἦρχετο πρὸς αὐτόν; καὶ καθίσας ἐδίδασκεν
ing umat rawuh dhateng Panjenenganipun; lan sasampunipun-lenggah mucal
[G3588](#) [G2992](#) [G2064](#) [G4314](#) [G0846](#) [G2532](#) [G2523](#) [G1321](#)

αὐτοῦς,
piyambakipun-sedaya.
[G0846](#)

Bareng wayah bangun esuk Panjenengane rawuh maneh ing Padaleman Suci, lan rakyat kabeh padha sowan ing ngarsane, Panjenengane banjur lenggah mulang wong-wong iku.

3 ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτόν
mbeta nanging para ahli-Kitab lan para tiyang-Farisi dhateng Panjenenganipun
[G0071](#) [G1161](#) [G3588](#) [G1122](#) [G2532](#) [G3588](#) [G5330](#) [G4314](#) [G0846](#)
γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατελιημένην, καὶ στήσαντες
èstri wonten-ing laku-jina dipun-cepeng, lan sasampunipun-jumenengaken
[G1135](#) [G1909](#) [G3430](#) [G2638](#) [G2532](#) [G2476](#)

αὐτὴν ἐν μέσῳ,
piyambakipun wonten-ing tengah,
[G0846](#) [G1722](#) [G3319](#)

Para ulama lan para wong Farisi tumuli padha ngajokake wong wadon kang kacekel nalika laku bandrek marang ngarsane.

4 λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατελιηπται ἐπ'
matur dhateng-Panjenenganipun, Guru, punika ing èstri dipun-cepeng nalika
[G3004](#) [G0846](#) [G1320](#) [G3778](#) [G3588](#) [G1135](#) [G2638](#) [G1909](#)

αυτοφώρῳ, μοιχευομένη.
ketangkep-tangan, laku-jina.
[G1888](#) [G3431](#)

Wong-wong iku sawuse maranake wong wadon mau ing tengah, banjur padha munjuk marang Gusti Yesus: "Rabbi, tiyang estri punika kacepeng nalika saweg lampah bandrek.

5 ἐν δὲ τῷ νόμῳ, Μωϋσῆς* ἡμῖν ἐνετείλατο
wonten-ing nanging ing angger-angger, Musa dhateng-kita sampun-paring-dhawuh
[G1722](#) [G1161](#) [G3588](#) [G3551](#) [G3475](#) [G1473](#) [G1781](#)
τὰς τοιαύτας λιθάζεις; σὺ οὖν τί λέγεις?
ingkang-para kados-makaten dipun-benturi-watu; panjenengan mila runapa ngandika?
[G3588](#) [G5108](#) [G3034](#) [G4771](#) [G3767](#) [G5101](#) [G3004](#)

Wonten ing angger-anggering Toret Nabi Musa ndhawuhaken dhateng kita, supados tiyang-tiyang estri ingkang makaten punika dipun benturana ing sela. Ingkang punika menggah pamanggih Panjenengan kadospundi?"

- 6 τοῦτο δὲ ἔλεγον, πειράζοντες αὐτόν ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν
 punika nanging matur, nyobi Panjenenganipun supados gadhah nganggep
[G3778](#) [G1161](#) [G3004](#) [G3985](#) [G0846](#) [G2443](#) [G2192](#) [G2723](#)
- αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς, κάτω κύψας, τῷ
 Panjenenganipun. Sang nanging Yésus, ngandhap sasampunipun-mbungkuk, mawi-ing
[G0846](#) [G3588](#) [G1161](#) [G2424](#) [G2736](#) [G2955](#) [G3588](#)
- δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν.
 driji nyerat wonten-ing ing siti.
[G1147](#) [G1125](#) [G1519](#) [G3588](#) [G1093](#)

Unjuke kang mangkono iku mung kanggo nyoba marang Panjenengane, supaya oleha jalaran anggone arep nggugat. Nanging Gusti Yesus tumungkul banjur nyerat ing lemah kalawan racikane.

- 7 ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν
 nalika nanging tansah taklèn Panjenenganipun, jumeneng lan ngandika
[G5613](#) [G1161](#) [G1961](#) [G2065](#) [G0846](#) [G0352](#) [G2532](#) [G3004](#)
- αὐτοῖς, Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶτος
 dhateng-piyambakipun-sedaya, Ingkang tanpa-dosa saking-panjenengan-sedaya, rumiyin
[G0846](#) [G3588](#) [G0361](#) [G4771](#) [G4413](#)
- Ἰτὸν λίθον «ἐπ’ αὐτῇ βαλέτω».
 ing sèla dhateng piyambakipun kersaa-mbuncalaken.
[G3588](#) [G3037](#) [G1909](#) [G0846](#) [G0906](#)

Bareng olehe padha takon para wong Farisi iku ora uwis-uwis, Panjenengane tumuli jumeneng sarta ngandika: "Sapa bae panunggalanmu kang tanpa dosa, iku miwitana mbenturi watu wong wadon iku."

- 8 καὶ πάλιν κάτω | κύψας, ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
 lan malih ngandhap-mbungkuk, nyerat wonten-ing ing siti.
[G2532](#) [G3825](#) [G2955](#) [G1125](#) [G1519](#) [G3588](#) [G1093](#)

Panjenengane banjur tumungkul maneh sarta nyerat ing lemah.

- 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι,
 ingkang nanging sasampunipun-mireng, lan déning ing angen-angen dipun-gètok,
[G3588](#) [G1161](#) [G0191](#) [G2532](#) [G5259](#) [G3588](#) [G4893](#) [G1651](#)
- ἐξήρχοντο εἷς καθ’ εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων
 medal setunggal déning-setunggal, wiwit saking ing-para sepuh
[G1831](#) [G1520](#) [G2596](#) [G1520](#) [G0756](#) [G0575](#) [G3588](#) [G4245](#)
- ἕως τῶν ἐσχάτων, καὶ κατελείφθη μόνος, ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ
 ngantos ing-para nom, lan dipun-tilar piyambakan, sang Yésus lan ing
[G2193](#) [G3588](#) [G2078](#) [G2532](#) [G2641](#) [G3441](#) [G3588](#) [G2424](#) [G2532](#) [G3588](#)
- γυνὴ ἐν μέσῳ οὔσα.
 èstri wonten-ing tengah wonten.
[G1135](#) [G1722](#) [G3319](#) [G1510](#)

Ananging sawuse kang padha munjuk mau krungu pangandika kang kaya mangkono, tumuli padha lunga baka siji, wiwit saka kang tuwa dhewe. Wekasan mung kari Gusti Yesus piyambak karo wong wadon kang isih tetep ana ing kono iku.

- 10 ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἰκαὶ μηδένα
sasampunipun-jumeneng nanging sang Yésus, lan mboten-sinten
[G0352](#) [G1161](#) [G3588](#) [G2424](#) [G2532](#) [G3367](#)
- θεασάμενος, πλὴν τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ, Ἡ
sasampunipun-mirsani, kajawi ing èstri, ngandika dhateng-piyambakipun, Hé
[G2300](#) [G4133](#) [G3588](#) [G1135](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3588](#)
- γύναι, ποῦ εἰσιν Πέκεῖνοι οἱ κατήγοροί
tiyang-èstri, wonten-pundi punika piyambakipun-sedaya para ingkang-nganggèp
[G1135](#) [G4226](#) [G1510](#) [G1565](#) [G3739](#) [G2725](#)
- σου? οὐδεὶς σε κατέκρινεν?
panjenengan? mboten-wonten-tiyang panjenengan ngukum?
[G4771](#) [G3762](#) [G4771](#) [G2632](#)

Gusti Yesus tumuli jumeneng, sarta ngandika: "He, wong wadon, ana ngendi wong-wong mau? Apa ora ana kang ngukum kowe?"

- 11 ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδεὶς, κύριε. εἶπεν δὲ ἰαυτῇ
ing nanging matur, Mboten-wonten, Gusti. ngandika nanging dhateng-piyambakipun
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G3762](#) [G2962](#) [G3004](#) [G1161](#) [G0846](#)
- ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω; πορεύου, καὶ [ἀπὸ
sang Yésus, Ugi-mboten Kawula panjenengan ngukum; kersaa-tindak, lan saking
[G3588](#) [G2424](#) [G3761](#) [G1473](#) [G4771](#) [G2632](#) [G4198](#) [G2532](#) [G0575](#)
- τοῦ νῦν] μηκέτι ἀμάρτανε.
ing samenika sampun-malih dosa.
[G3588](#) [G3568](#) [G3371](#) [G0264](#)

Unjuke wong wadon mau: "Boten wonten, Gusti." Pangandikane Gusti Yesus: "Aku uga ora ngukum kowe. Lungaa, lan wiwit saiki aja gawe dosa maneh!"

- 12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Ἐγὼ
Malih mila dhateng-piyambakipun-sedaya wicanten sang Yésus, ngandika, Kawula
[G3825](#) [G3767](#) [G0846](#) [G2980](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3004](#) [G1473](#)
- εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου; ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ
punika ing pepadhang saking-ing jagad; ingkang ndèrèk Kawula mboten
[G1510](#) [G3588](#) [G5457](#) [G3588](#) [G2889](#) [G3588](#) [G0190](#) [G1473](#) [G3756](#)
- μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς
badhe lumampah wonten-ing ing pepeteng, nanging badhe-gadhah ing pepadhang
[G3361](#) [G4043](#) [G1722](#) [G3588](#) [G4653](#) [G0235](#) [G2192](#) [G3588](#) [G5457](#)
- τῆς ζῶης.
saking-ing gesang.
[G3588](#) [G2222](#)

Gusti Yesus paring dhawuh maneh marang wong akeh: "Aku iki pepadhanging jagad; sing sapa ngetut-buri Aku, ora bakal lumaku ana ing pepeteng, nanging bakal nduweni padhanging urip."

- 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ
matur mila dhateng-Panjenenganipun para tiyang-Farisi, Panjenengan bab
[G3004](#) [G3767](#) [G0846](#) [G3588](#) [G5330](#) [G4771](#) [G4012](#)
- σεαυτοῦ μαρτυρεῖς; ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής.
Panjenengan-piyambak nyeksèni; ing kaseksen Panjenengan mboten punika leres.
[G4572](#) [G3140](#) [G3588](#) [G3141](#) [G4771](#) [G3756](#) [G1510](#) [G0227](#)

Unjuke para wong Farisi: "Panjenengan nekseksi sarira Panjenengan piyambak, paseksen Panjenengan boten sah."

- 14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Kὰν ἐγὼ
 mangsulì Yésus lan ngandika dhateng-piyambakipun-sedaya, Sanadyan Kawula
[G0611](#) [G2424](#) [G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G2579](#) [G1473](#)
- μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι
 nyeksèni bab Kawula-piyambak, leres punika ing kaseksen Kawula, amargi
[G3140](#) [G4012](#) [G1683](#) [G0227](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3141](#) [G1473](#) [G3754](#)
- οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς δὲ
 sumerep saking-pundi rawuh lan wonten-pundi késah. Panjenengan-sedaya nanging
[G1492](#) [G4159](#) [G2064](#) [G2532](#) [G4226](#) [G5217](#) [G4771](#) [G1161](#)
- οὐκ οἶδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω.
 mboten sumerep saking-pundi rawuh utawi wonten-pundi késah.
[G3756](#) [G1492](#) [G4159](#) [G2064](#) [G2228](#) [G4226](#) [G5217](#)

Dhawuh wangsulane Gusti Yesus: “Sanadyan Aku nekseni awakKu dhewe, nanging paseksenKu iku nyata, amarga Aku sumurup ing sangkan-paranKu. Nanging kowe padha ora sumurup sangkan-paranKu iku.

- 15 ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε; ἐγὼ οὐ κρίνω
 Panjenengan-sedaya miturut ing daging ngadili; Kawula mboten ngadili
[G4771](#) [G2596](#) [G3588](#) [G4561](#) [G2919](#) [G1473](#) [G3756](#) [G2919](#)
- οὐδένα.
 mboten-sinten.
[G3762](#)

Anggonmu padha njeksani iku nganggo ukuraning manungsa, Aku ora njeksani wong siji-sijia,

- 16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινὴ
 lan menawi ngadili nanging Kawula, ing pangadilan ing Kawula sanyata
[G2532](#) [G1437](#) [G2919](#) [G1161](#) [G1473](#) [G3588](#) [G2920](#) [G3588](#) [G1699](#) [G0228](#)
- ἐστὶν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ’ ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας
 punika, amargi piyambakan mboten Kawula, nanging Kawula lan sang ingkang-ngutus
[G1510](#) [G3754](#) [G3441](#) [G3756](#) [G1510](#) [G0235](#) [G1473](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3992](#)
- με, <πατήρ>.
 Kawula, Rama.
[G1473](#) [G3962](#)

dene manawa Aku njeksani, anggonKu njeksani iku sabenere, amarga Aku ora ijen, ananging Aku bebarengan karo Panjenengane kang ngutus Aku.

- 17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται
 lan wonten-ing ing angger-angger nanging ing panjenengan-sedaya sampun-sinerat
[G2532](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3551](#) [G1161](#) [G3588](#) [G5212](#) [G1125](#)
- ὅτι, δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθὴς ἐστὶν.
 bilih, kalih tiyang ing kaseksen leres punika.
[G3754](#) [G1417](#) [G0444](#) [G3588](#) [G3141](#) [G0227](#) [G1510](#)

Lan sajroning Toretmu katulisan, yen paseksene wong loro iku sah.

- 18 ἐγὼ εἶμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ
 Kawula punika sang ingkang-nyeksèni bab Kawula-piyambak, lan nyeksèni bab
[G1473](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3140](#) [G4012](#) [G1683](#) [G2532](#) [G3140](#) [G4012](#)
- ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατήρ.
 Kawula sang ingkang-ngutus Kawula Rama.
[G1473](#) [G3588](#) [G3992](#) [G1473](#) [G3962](#)

Aku kang nekseni mungguh awakKu dhewe, lan uga Sang Rama kang ngutus Aku iya nekseni mungguh ing Aku.”

- 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ Πατήρ σου? matur mila dhateng-Panjenenganipun, Wonten-pundi punika sang Rama Panjenengan? [G3004](#) [G3767](#) [G0846](#) [G4226](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#)
- ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Οὐτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν Πατέρα μου. εἰ mangsuli Yésus, Mboten Kawula sumerep, mboten-ugi ing Rama Kawula. menawi [G0611](#) [G2424](#) [G3777](#) [G1473](#) [G1492](#) [G3777](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G1487](#)
- ἐμὲ ἴδείτε, καὶ τὸν Πατέρα μου ἂν ἴδείτε. Kawula sumerep, ugi ing Rama Kawula badhe sumerep. [G1473](#) [G1492](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G0302](#) [G1492](#)

Wong mau oadha munjuk: “Ingkang Rama wonten ing pundi?” Paring wangsulane Gusti Yesus: “Kowe padha ora wanuh marang Aku, lan iya ora wanuh marang RamaKu. Manawa kowe wanuh marang Aku, mesthi iya wanuh marang RamaKu.”

- 20 Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων Punika ing-para pangandika wicanten wonten-ing ing papan-arta, mucal [G3778](#) [G3588](#) [G4487](#) [G2980](#) [G1722](#) [G3588](#) [G1049](#) [G1321](#)
- ἐν τῷ ἱερῷ; καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, wonten-ing ing Padaleman-Suci; lan mboten-wonten-tiyang nyepeng Panjenenganipun, [G1722](#) [G3588](#) [G2411](#) [G2532](#) [G3762](#) [G4084](#) [G0846](#)
- ὅτι οὕτω ἐηλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. amargi dèrèng sampun-rawuh ing wekdal Panjenenganipun. [G3754](#) [G3768](#) [G2064](#) [G3588](#) [G5610](#) [G0846](#)

Pangandika iku mau kadhawuhake dening Gusti Yesus nalika Panjenengane memulang ana ing Padaleman Suci, sacedhake pethi bet-amal, ewadene ora ana wong siji-sijia kang nyekel Panjenengane, amarga durung tumeka ing wektune.

- 21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς, Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετε Ngandika mila malih dhateng-piyambakipun-sedaya, Kawula késah lan badhe-madosi [G3004](#) [G3767](#) [G3825](#) [G0846](#) [G1473](#) [G5217](#) [G2532](#) [G2212](#)
- με, καὶ ἐν τῇ ἀμαρτία ὑμῶν ἀποθανεῖσθε; ὅπου Kawula, lan wonten-ing ing dosa panjenengan-sedaya badhe-pejah; wonten-pundi [G1473](#) [G2532](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0266](#) [G4771](#) [G0599](#) [G3699](#)
- ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. Kawula késah, panjenengan-sedaya mboten saged rawuh. [G1473](#) [G5217](#) [G4771](#) [G3756](#) [G1410](#) [G2064](#)

Gusti Yesus tumuli ngandika maneh marang wong akeh: “Aku iki bakal lunga, lan kowe bakal padha nggoleki Aku, nanging bakal padha mati sajroning dosamu. Ing ngendi paranKu, kowe ora padha bisa mrana.”

- 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν, ὅτι λέγει, matur mila para tiyang-Yahudi, Punapa badhe-mejahi piyambakipun, bilih ngandika, [G3004](#) [G3767](#) [G3588](#) [G2453](#) [G3385](#) [G0615](#) [G1438](#) [G3754](#) [G3004](#)
- “Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς, οὐ δύνασθε ἐλθεῖν? Wonten-pundi Kawula késah panjenengan-sedaya, mboten saged rawuh? [G3699](#) [G1473](#) [G5217](#) [G4771](#) [G3756](#) [G1410](#) [G2064](#)

Pangucapae wong-wong Yahudi: “Apa Dheweke iku arep ngendhat, dene kok duwe pangucap: Ing ngendi paranKu, kowe padha ora bisa mrana?”

- 23 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐκ τῶν
lan ngandika dhateng-piyambakipun-sedaya, Panjenengan-sedaya saking ing-para
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G4771](#) [G1537](#) [G3588](#)
- κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί; ὑμεῖς ἐκ
ngandhap punika, Kawula saking ing-para nginggil punika; panjenengan-sedaya saking
[G2736](#) [G1510](#) [G1473](#) [G1537](#) [G3588](#) [G0507](#) [G1510](#) [G4771](#) [G1537](#)
- τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.
punika ing jagad punika, Kawula mboten punika saking ing jagad punika.
[G3778](#) [G3588](#) [G2889](#) [G1510](#) [G1473](#) [G3756](#) [G1510](#) [G1537](#) [G3588](#) [G2889](#) [G3778](#)

Pangandikane Gusti Yesus: “Kowe iku pinangkamu saka ing ngisor, Aku iki saka ing ngaluhur, kowe iku pinangkamu padha saka ing donya iki, nanging Aku ora saka ing donya iki.

- 24 εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς
matur mila dhateng-panjenengan-sedaya bilih badhe-pejah wonten-ing ing-para
[G3004](#) [G3767](#) [G4771](#) [G3754](#) [G0599](#) [G1722](#) [G3588](#)
- ἀμαρτίας ὑμῶν; ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι,
dosa panjenengan-sedaya; menawi amargi mboten pitados bilih Kawula punika,
[G0266](#) [G4771](#) [G1437](#) [G1063](#) [G3361](#) [G4100](#) [G3754](#) [G1473](#) [G1510](#)
- ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν.
badhe-pejah wonten-ing ing-para dosa panjenengan-sedaya.
[G0599](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0266](#) [G4771](#)

Mulane Aku mau tutur ing kowe, manawa kowe bakal padha mati sajroning dosamu. Amarga manawa kowe padha ora ngandel yen Aku iki Panjenengane, wus mesthi kowe bakal padha mati ing sajroning dosamu.”

- 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; εἶπεν
matur mila dhateng-Panjenenganipun, Panjenengan sinten punika? ngandika
[G3004](#) [G3767](#) [G0846](#) [G4771](#) [G5101](#) [G1510](#) [G3004](#)
- αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ
dhateng-piyambakipun-sedaya sang Yésus, Ing wiwitan punapa ugi wicanten
[G0846](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3588](#) [G0746](#) [G3754](#) [G2532](#) [G2980](#)
- ὑμῖν.
dhateng-panjenengan-sedaya.
[G4771](#)

Ing kono pangucapane wong-wong mau: “Panjenengan punika sinten?” Pangandikane Gusti Yesus: “Apa gunane rembugan maneh karo kowe kabeh?”

- 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν, καὶ κρίνεις; ἀλλ’ ὁ
kathah gadhah bab panjenengan-sedaya wicanten, lan ngadili; nanging sang
[G4183](#) [G2192](#) [G4012](#) [G4771](#) [G2980](#) [G2532](#) [G2919](#) [G0235](#) [G3588](#)
- πέμψας με ἀληθῆς ἐστίν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ’
ingkang-ngutus Kawula leres punika, lan-Kawula ingkang mireng saking
[G3992](#) [G1473](#) [G0227](#) [G1510](#) [G2504](#) [G3739](#) [G0191](#) [G3844](#)
- αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον.
Panjenenganipun, punika wicanten dhateng ing jagad.
[G0846](#) [G3778](#) [G2980](#) [G1519](#) [G3588](#) [G2889](#)

Akeh prakara kang prelu Daktuturake mungguh ing kowe lan akeh uga kang kudu Dakukumake tumrap kowe kabeh; nanging kang ngutus Aku bener, apa kang Dakrungu saka Panjenengane, yaiku kang Dakwarahake marang jagad.”

27 οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν Πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν.
 mboten sumerep bilih ing Rama dhateng-piyambakipun-sedaya ngandika.
[G3756](#) [G1097](#) [G3754](#) [G3588](#) [G3962](#) [G0846](#) [G3004](#)

Wong-wong kang kadhawuhan iku ora nggraita manawa kang kadhawuhake iku Sang Rama.

28 εἶπεν οὖν [αὐτοῖς] ὁ Ἰησοῦς, Ὅταν ὑψώσητε τὸν
 ngandika mila dhateng-piyambakipun-sedaya sang Yésus, Menawi nginggil-aken ing
[G3004](#) [G3767](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3752](#) [G5312](#) [G3588](#)

Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ’
 Putra saking-ing manungsa, lajeng badhe-sumerep bilih Kawula punika, lan saking
[G5207](#) [G3588](#) [G0444](#) [G5119](#) [G1097](#) [G3754](#) [G1473](#) [G1510](#) [G2532](#) [G0575](#)

ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ
 Kawula-piyambak nindakaken mboten-punapa, nanging kados mucal Kawula sang
[G1683](#) [G4160](#) [G3762](#) [G0235](#) [G2531](#) [G1321](#) [G1473](#) [G3588](#)

Πατὴρ, ταῦτα λαλῶ.
 Rama, punika wicanten.
[G3962](#) [G3778](#) [G2980](#)

Kang iku Gusti Yesus ngandika: “besuk samasa kowe wus nyengkakake Putraning Manungsa, tumuli kowe lagi bakal padha sumurup yen Aku iki Panjenengane, sarta ora nglakoni apa-apa saka karepKu dhewe, nanging apa kang Dakwarahake iku miturut kaya anggonKu wus diwulang dening RamaKu.

29 καὶ ὁ πέμψας με, μετ’ ἐμοῦ ἐστιν; οὐκ ἀφῆκέν με
 lan sang ingkang-ngutus Kawula, kaliyan Kawula punika; mboten nilar Kawula
[G2532](#) [G3588](#) [G3992](#) [G1473](#) [G3326](#) [G1473](#) [G1510](#) [G3756](#) [G0863](#) [G1473](#)

μόνον, ὅτι ἐγώ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ
 piyambakan, amargi Kawula ingkang-para renèn dhateng-Panjenenganipun nindakaken
[G3441](#) [G3754](#) [G1473](#) [G3588](#) [G0701](#) [G0846](#) [G4160](#)

πάντοτε.
 saben-wekdal.
[G3842](#)

Kang ngutus Aku iku nunggil karo Aku. Sang Rama ora nilar Aku ijen, awit Aku tansah nglakoni kang dadi keparenge.”

30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς
 Punika Panjenenganipun sasampunipun-wicanten, kathah pitados dhateng
[G3778](#) [G0846](#) [G2980](#) [G4183](#) [G4100](#) [G1519](#)

αὐτόν.
 Panjenenganipun.
[G0846](#)

Bareng Gusti Yesus ngandika bab iku mau kabeh, akeh wong kang padha pracaya marang Panjenengane.

31 Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας
 Ngandika mila sang Yésus dhateng para ingkang-sampun-pitados
[G3004](#) [G3767](#) [G3588](#) [G2424](#) [G4314](#) [G3588](#) [G4100](#)

αὐτῷ Ἰουδαίους, Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν
 dhateng-Panjenenganipun tiyang-Yahudi, Menawi panjenengan-sedaya lenggah wonten-ing
[G0846](#) [G2453](#) [G1437](#) [G4771](#) [G3306](#) [G1722](#)

τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μού ἐστε.
 ing pangandika ing Kawula, sanyata murid Kawula punika.
[G3588](#) [G3056](#) [G3588](#) [G1699](#) [G0230](#) [G3101](#) [G1473](#) [G1510](#)

Gusti Yesus banjur ngandika marang wong-wong Yahudi kang padha pracaya, dhawuhe: “Manawa kowe padha ngantepi ing pituturKu, kowe sanyata padha dadi siswaKu,

32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει
lan badhe-sumerep ing kayekten, lan ing kayekten badhe-mardikakaken
[G2532](#) [G1097](#) [G3588](#) [G0225](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0225](#) [G1659](#)

ύμας.
panjenengan-sedaya.
[G4771](#)

sarta bakal padha mangreti ing kayekten, lan kayekten iku bakal mardikakake kowe.”

33 ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν, Σπέρμα Ἄβραάμ ἐσμεν, καὶ
mangsuli dhateng Panjenenganipun, Turun Abraham punika-kita, lan
[G0611](#) [G4314](#) [G0846](#) [G4690](#) [G0011](#) [G1510](#) [G2532](#)

οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πῶποτε; πῶς σὺ λέγεις
dhateng-mboten-sinten sampun-dados-batur dèrèng-naté; kadospundi panjenengan ngandika
[G3762](#) [G1398](#) [G4455](#) [G4459](#) [G4771](#) [G3004](#)

ὅτι, Ἐλεύθεροι γενήσεσθε?
bilih, Mardika badhe-dados?
[G3754](#) [G1658](#) [G1096](#)

Wong-wong tumuli padha mangsuli: “Kula sami tedhak-turunipun Rama Abraham, lan dereng nate ngawula dhateng sok tiyanga; kadospundi kok Panjenengan ngandika: Kowe bakal padha mardika?”

34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἄμην ἀμὴν λέγω
mangsuli dhateng-piyambakipun-sedaya sang Yésus, Sanyata sanyata Kawula-matur
[G0611](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2424](#) [G0281](#) [G0281](#) [G3004](#)

ύμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν, δοῦλος
dhateng-panjenengan-sedaya, bilih saben ingkang nindakaken ing dosa, batur
[G4771](#) [G3754](#) [G3956](#) [G3588](#) [G4160](#) [G3588](#) [G0266](#) [G1401](#)

ἐστὶν τῆς ἀμαρτίας.
punika saking-ing dosa.
[G1510](#) [G3588](#) [G0266](#)

Gusti Yesus mangsuli pangandikane: “Satemen-temene pituturKu marang kowe: Sing sapa nglakoni dosa iku dadi bature dosa.

35 ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν
sang nanging batur mboten lenggah wonten-ing ing griya dhateng ing
[G3588](#) [G1161](#) [G1401](#) [G3756](#) [G3306](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3614](#) [G1519](#) [G3588](#)

αἰῶνα; ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
salaminipun; sang putra lenggah dhateng ing salaminipun.
[G0165](#) [G3588](#) [G5207](#) [G3306](#) [G1519](#) [G3588](#) [G0165](#)

Anadene mungguh batur iku ora tetep pamanggone ana ing omah, nanging Putra iku tetep pamanggone.

36 ἐὰν οὖν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅντως ἐλεύθεροι
menawi mila sang Putra panjenengan-sedaya mardikakaken, sanyata mardika
[G1437](#) [G3767](#) [G3588](#) [G5207](#) [G4771](#) [G1659](#) [G3689](#) [G1658](#)

ἔσεσθε.
badhe-dados.
[G1510](#)

Kang iku manawa Sang Putra wus mardikakake kowe, kowe iya padha mardika temenan.”

37 οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε; ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι
 sumerep bilih turun Abraham punika; nanging madosi Kawula mejahi, amargi
[G1492](#) [G3754](#) [G4690](#) [G0011](#) [G1510](#) [G0235](#) [G2212](#) [G1473](#) [G0615](#) [G3754](#)

ὁ λόγος ὁ ἐμὸς, οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν.
 ing pangandika ing Kawula, mboten mlebet wonten-ing panjenengan-sedaya.
[G3588](#) [G3056](#) [G3588](#) [G1699](#) [G3756](#) [G5562](#) [G1722](#) [G4771](#)

“Aku wus weruh manawa kowe iku padha tedhak-turune Rama Abraham, nanging kowe padha ngarah mateni Aku, awit pituturKu ora oleh papan ana ing kowe.

38 ἄ ἐγὼ ἑώρακα παρὰ τῷ Πατρὶ, λαλῶ; καὶ
 Ingkang Kawula sampun-mirsani saking ing Rama, wicanten; lan
[G3739](#) [G1473](#) [G3708](#) [G3844](#) [G3588](#) [G3962](#) [G2980](#) [G2532](#)

ὕμεις οὖν ἄ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς, ποιεῖτε.
 panjenengan-sedaya mila ingkang mireng saking ing rama, nindakaken.
[G4771](#) [G3767](#) [G3739](#) [G0191](#) [G3844](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4160](#)

Apa kang wus Dakdeleng ana ing RamaKu, iya iku kang Dakucapake. Mangkono uga kowe, padha nglakoni apa kang kokrungu saka bapakmu.”

39 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ, Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ
 mangsuli lan matur dhateng-Panjenenganipun, Sang rama kita Abraham
[G0611](#) [G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G0011](#)

ἐστίν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τέκνα τοῦ
 punika. ngandika dhateng-piyambakipun-sedaya sang Yésus, Menawi anak saking-ing
[G1510](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2424](#) [G1487](#) [G5043](#) [G3588](#)

Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ἐποιεῖτε;
 Abraham punika, ing-para pedamelan saking-ing Abraham nindakaken;
[G0011](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2041](#) [G3588](#) [G0011](#) [G4160](#)

Wong Yahudi padha mangsuli unjuku: “Bapa kula inggih Rama Abraham.” Pangandikane Gusti Yesus: “Manawa kowe padha dadi putrane Rama Abraham kowe mesthi padha nglakoni apa kang katindakake dening Rama Abraham.

40 νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν
 samenika nanging madosi Kawula mejahi, tiyang ingkang ing kayekten
[G3568](#) [G1161](#) [G2212](#) [G1473](#) [G0615](#) [G0444](#) [G3739](#) [G3588](#) [G0225](#)

ὕμιν λελάληκα, ἦν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ.
 dhateng-panjenengan-sedaya sampun-wicanten, ingkang mireng saking ing Gusti-Allah.
[G4771](#) [G2980](#) [G3739](#) [G0191](#) [G3844](#) [G3588](#) [G2316](#)

τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν.
 punika Abraham mboten nindakaken.
[G3778](#) [G0011](#) [G3756](#) [G4160](#)

Nanging kang koktindakake yaiku ngarah mateni Aku, wong kang wus nglairake kayekten marang kowe, iya iku kang wus Dakrungu saka Gusti Allah; panggawe kang kaya mangkono iku ora katindakake dening Rama Abraham.

- 41 ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς
Panjenengan-sedaya nindakaken ing-para pedamelan saking-ing rama
[G4771](#) [G4160](#) [G3588](#) [G2041](#) [G3588](#) [G3962](#)
- ὑμῶν. εἶπαν [οὖν] αὐτῶ, Ἡμεῖς ἐκ πορνείας
panjenengan-sedaya. matur mila dhateng-Panjenenganipun, Kita saking laku-jina
[G4771](#) [G3004](#) [G3767](#) [G0846](#) [G1473](#) [G1537](#) [G4202](#)
- οὐ γεγεννήμεθα; ἕνα Πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν.
mboten dipun-lairaken; setunggal Rama gadhah, ing Gusti-Allah.
[G3756](#) [G1080](#) [G1520](#) [G3962](#) [G2192](#) [G3588](#) [G2316](#)

| Kowe kabeh padha nglakoni paggawene bapakmu dhewe." Unjuke wong-wong mau: "Lair kula punika boten saking bedhang, kula sami gadhah Rama satunggal inggih punika Gusti Allah."

- 42 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς Πατήρ
ngandika dhateng-piyambakipun-sedaya sang Yésus, Menawi sang Gusti-Allah Rama
[G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2424](#) [G1487](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3962](#)
- ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἄν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ
panjenengan-sedaya punika, tresna badhe dhateng-Kawula, Kawula amargi saking ing
[G4771](#) [G1510](#) [G0025](#) [G0302](#) [G1473](#) [G1473](#) [G1063](#) [G1537](#) [G3588](#)
- Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἦκω; οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ
Gusti-Allah medal lan rawuh; ugi-mboten amargi saking Kawula-piyambak
[G2316](#) [G1831](#) [G2532](#) [G2240](#) [G3761](#) [G1063](#) [G0575](#) [G1683](#)
- ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν.
sampun-rawuh, nanging Panjenenganipun Kawula ngutus.
[G2064](#) [G0235](#) [G1565](#) [G1473](#) [G0649](#)

| Pangandikane Gusti Yesus: "Manawa Gusti Allah iku Ramamu, kowe mesthi padha tresna marang Aku, awit wijilKu lan tekaKu iku saka ing Allah. Apa maneh tekaKu iku iya ora saka karepKu dhewe, nanging Panjenengane kang ngutus Aku.

- 43 διὰ τί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε? ὅτι
margi-saking punapa ing pangandikan ing Kawula mboten mangretos? Amargi
[G1223](#) [G5101](#) [G3588](#) [G2981](#) [G3588](#) [G1699](#) [G3756](#) [G1097](#) [G3754](#)
- οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.
mboten saged mirengaken ing pangandika ing Kawula.
[G3756](#) [G1410](#) [G0191](#) [G3588](#) [G3056](#) [G3588](#) [G1699](#)

| Sabab apa kowe padha ora mangreti tembungKu? Iku awit kowe padha ora bisa nyandhak pituturKu.

- 44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς
Panjenengan-sedaya saking ing rama ing Iblisipun punika, lan ing-para
[G4771](#) [G1537](#) [G3588](#) [G3962](#) [G3588](#) [G1228](#) [G1510](#) [G2532](#) [G3588](#)
- ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος
perenginan saking-ing rama panjenengan-sedaya kersa nindakaken. Panjenenganipun
[G1939](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#) [G2309](#) [G4160](#) [G1565](#)
- ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ
tukang-mejahi punika saking wiwitan, lan wonten-ing ing kayekten mboten
[G0443](#) [G1510](#) [G0575](#) [G0746](#) [G2532](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0225](#) [G3756](#)
- ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή
jumeneng, amargi mboten wonten kayekten wonten-ing piyambakipun. menawi wicanten
[G4739](#) [G3754](#) [G3756](#) [G1510](#) [G0225](#) [G1722](#) [G0846](#) [G3752](#) [G2980](#)
- τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ; ὅτι ψεύστης ἐστίν,
ing goroh, saking ing-para piyambakipun wicanten; amargi tukang-goroh punika,
[G3588](#) [G5579](#) [G1537](#) [G3588](#) [G2398](#) [G2980](#) [G3754](#) [G5583](#) [G1510](#)
- καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ.
lan sang ramanipun punika.
[G2532](#) [G3588](#) [G3962](#) [G0846](#)

Bapakmu iku Iblis, lan kowe padha seneng nglakoni kasenengane bapakmu iku. Dheweke dadi tukang mateni wong wiwit wiwitan mula, sarta ora ngandhemi ing kayekten, awit kayekten iku ora dumunung ing dheweke. Samasa dheweke ngucapake goroh, pangucapake iku saka wateke dhewe, amarga dheweke iku tukang goroh lan bapakne sakabehing goroh.

- 45 ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι!
Kawula nanging amargi ing kayekten ngandika, mboten pitados dhateng-Kawula!
[G1473](#) [G1161](#) [G3754](#) [G3588](#) [G0225](#) [G3004](#) [G3756](#) [G4100](#) [G1473](#)

Nanging sarehne Aku iki mituturake kayekten, mulane ora kokandel.

- 46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας? εἰ
sinten saking panjenengan-sedaya nganggep Kawula bab dosa? menawi
[G5101](#) [G1537](#) [G4771](#) [G1651](#) [G1473](#) [G4012](#) [G0266](#) [G1487](#)
- ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετε
kayekten ngandika, margi-saking punapa panjenengan-sedaya mboten pitados
[G0225](#) [G3004](#) [G1223](#) [G5101](#) [G4771](#) [G3756](#) [G4100](#)
- μοι?
dhateng-Kawula?
[G1473](#)

Sapa panunggalanmu kang mbuktekake manawa Aku tumindak dosa? Manawa Aku mituturake kayekten, sabab apa kowe padha ora pracaya marang Aku?

- 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ
Ingkang dados saking ing Gusti-Allah, ing-para pangandika saking-ing Gusti-Allah
[G3588](#) [G1510](#) [G1537](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3588](#) [G4487](#) [G3588](#) [G2316](#)
- ἀκούει; διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ
mireng; margi-saking punika panjenengan-sedaya mboten mireng, amargi saking ing
[G0191](#) [G1223](#) [G3778](#) [G4771](#) [G3756](#) [G0191](#) [G3754](#) [G1537](#) [G3588](#)
- Θεοῦ, οὐκ ἐστέ.
Gusti-Allah, mboten punika.
[G2316](#) [G3756](#) [G1510](#)

Wong kang wijile saka Allah iku mesthi ngrungokake pangandikaning Allah. Mulane kowe ora padha ngrungokake, awit asalmu iku ora saka ing Allah.”

- 48 Ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ, Οὐ καλῶς
Mangsuli para tiyang–Yahudi lan matur dhateng–Panjenenganipun, Mboten sae
[G0611](#) [G3588](#) [G2453](#) [G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3756](#) [G2573](#)
- λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις?
matur kita bilih tiyang–Samaria punika Panjenengan, lan dhemit gadhah?
[G3004](#) [G1473](#) [G3754](#) [G4541](#) [G1510](#) [G4771](#) [G2532](#) [G1140](#) [G2192](#)

Wong Yahudi padha mangsuli: “Rak ya bener, ta, kandhaku yen kowe iku wong Samaria kang kapanjangan dhemit?”

- 49 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω; ἀλλὰ τιμῶ τὸν
mangsuli Yésus, Kawula dhemit mboten gadhah; nanging ngurmati ing
[G0611](#) [G2424](#) [G1473](#) [G1140](#) [G3756](#) [G2192](#) [G0235](#) [G5091](#) [G3588](#)
- Πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με.
Rama Kawula, lan panjenengan–sedaya ngasoraken Kawula.
[G3962](#) [G1473](#) [G2532](#) [G4771](#) [G0818](#) [G1473](#)

Paring wangsulane Gusti Yesus: “Aku ora kapanjangan dhemit, nanging Aku ngluhurake RamaKu sarta kowe ora padha ngajeni Aku.

- 50 ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου; ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ
Kawula nanging mboten madosi ing kaluhuran Kawula; wonten sang madosi lan
[G1473](#) [G1161](#) [G3756](#) [G2212](#) [G3588](#) [G1391](#) [G1473](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2212](#) [G2532](#)
- κρίνων.
ngadili.
[G2919](#)

Nanging Aku ora ngudi marang kaluhuranKu: Ana siji kang ngupaya lan Panjenengane iku uga kang ngadili.

- 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν
Sanyata sanyata Kawula–matur dhateng–panjenengan–sedaya, menawi sinten ing Kawula
[G0281](#) [G0281](#) [G3004](#) [G4771](#) [G1437](#) [G5100](#) [G3588](#) [G1699](#)
- λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ, εἰς τὸν αἰῶνα.
pangandika nyimpen, pejah mboten badhe mirsani, dhateng ing salaminipun.
[G3056](#) [G5083](#) [G2288](#) [G3756](#) [G3361](#) [G2334](#) [G1519](#) [G3588](#) [G0165](#)

Satemene pituturKu marang kowe: Sapa kang netepi ing pituturKu iku bakal ora ngalami pati ing salawas-lawase.”

- 52 εἶπον [οὖν] αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Νῦν ἐγνώκαμεν
matur mila dhateng–Panjenenganipun para tiyang–Yahudi, Samenika sampun–sumerep
[G3004](#) [G3767](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2453](#) [G3568](#) [G1097](#)
- ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν, καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ
bilih dhemit gadhah. Abraham séda, lan para nabi, lan Panjenengan
[G3754](#) [G1140](#) [G2192](#) [G0011](#) [G0599](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4396](#) [G2532](#) [G4771](#)
- λέγεις, Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσεται
ngandika, Menawi sinten ing pangandika Kawula nyimpen, mboten badhe ngraosaken
[G3004](#) [G1437](#) [G5100](#) [G3588](#) [G3056](#) [G1473](#) [G5083](#) [G3756](#) [G3361](#) [G1089](#)
- θανάτου, εἰς τὸν αἰῶνα.
pejah, dhateng ing salaminipun.
[G2288](#) [G1519](#) [G3588](#) [G0165](#)

Pangucap wong-wong Yahudi: “Saiki aku padha weruh yen Kowe iku kranjangan dhemit. Rama Abraham seda para nabi mangkono uga, mangka Kowe iku kok duwe pangucap: Sapa wong kang netepi ing pituturKu, bakal ora ngalami pati ing salawas-lawase.

53 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ,
punapa Panjenengan langkung-agung punika saking-ing rama kita Abraham,
[G3361](#) [G4771](#) [G3173](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G0011](#)

ὄστις ἀπέθανεν? καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον! τίνα σεαυτὸν
ingkang séda? lan para nabi séda! sinten Panjenengan-piyambak
[G3748](#) [G0599](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4396](#) [G0599](#) [G5101](#) [G4572](#)

ποιεῖς?
damel?
[G4160](#)

| Kowe apa ngungkuli leluhurku Rama Abraham kang wus seda! Para nabi iya padha seda. Kowe iku ngaku-aku sapa ta?"

54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἑμαυτόν, ἢ δόξα
mangsuli Yésus, Menawi Kawula ngluhuraken Kawula-piyambak, ing kaluhuran
[G0611](#) [G2424](#) [G1437](#) [G1473](#) [G1392](#) [G1683](#) [G3588](#) [G1391](#)

μου οὐδέν ἐστιν; ἔστιν ὁ Πατήρ μου ὁ δοξάζων
Kawula mboten-punapa punika; wonten sang Rama Kawula sang ingkang-ngluhuraken
[G1473](#) [G3762](#) [G1510](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G3588](#) [G1392](#)

με, ὄν ἡμεῖς λέγετε ὅτι, Θεὸς ἡμῶν ἐστιν.
Kawula, ingkang panjenengan-sedaya ngandika bilih, Gusti-Allah kita punika.
[G1473](#) [G3739](#) [G4771](#) [G3004](#) [G3754](#) [G2316](#) [G1473](#) [G1510](#)

| Gusti Yesus mangsuli: "Manawa Aku ngluhurake awakKu dhewe, kaluhuranKu iku ora ana gunane sathithik-thithika. Kang ngluhurake Aku iku RamaKu, iya iku kang koksebut Allahmu.

55 καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα
lan mboten sampun-sumerep Panjenenganipun, Kawula nanging sumerep
[G2532](#) [G3756](#) [G1097](#) [G0846](#) [G1473](#) [G1161](#) [G1492](#)

αὐτόν; καὶν εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι
Panjenenganipun; sanadyan matur bilih mboten sumerep Panjenenganipun, badhe-dados
[G0846](#) [G2579](#) [G3004](#) [G3754](#) [G3756](#) [G1492](#) [G0846](#) [G1510](#)

ὅμοιος ὑμῖν, ψεύστης. ἀλλὰ οἶδα αὐτόν, καὶ
sami kaliyan-panjenengan-sedaya, tukang-goroh. Nanging sumerep Panjenenganipun, lan
[G3664](#) [G4771](#) [G5583](#) [G0235](#) [G1492](#) [G0846](#) [G2532](#)

τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.
ing pangandika Panjenenganipun nyimpen.
[G3588](#) [G3056](#) [G0846](#) [G5083](#)

| Mangka kowe padha ora wanuh marang Panjenengane, nanging Aku kang wanuh. Saupama Aku munia yen ora wanuh, Aku dadi wong goroh padha kaya kowe. Nanging Aku wanuh marang Panjenengane, sarta netepi ing pangandikane.

56 Ἀβραάμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλίασατο ἵνα ἴδῃ τὴν
Abraham sang rama panjenengan-sedaya bingah supados mirsani ing
[G0011](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#) [G0021](#) [G2443](#) [G3708](#) [G3588](#)

ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη.
dinten ing Kawula, lan mirsani lan bingah.
[G2250](#) [G3588](#) [G1699](#) [G2532](#) [G3708](#) [G2532](#) [G5463](#)

| Rama Abraham leluhurmu rena panggalihe dene bakal nguningani ing dinaKu, lan iya wus nguningani sarta ndadekake bingaha."

57 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν, Πεντήκοντα ἔτη οὕτω
 matur mila para tiyang-Yahudi dhateng Panjenenganipun, Sèket taun dèrèng
[G3004](#) [G3767](#) [G3588](#) [G2453](#) [G4314](#) [G0846](#) [G4004](#) [G2094](#) [G3768](#)

ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας?
 gadhah, lan Abraham sampun-mirsani?
[G2192](#) [G2532](#) [G0011](#) [G3708](#)

Pangucapè wong Yahudi sabanjure: “UmurMu durung nganti seket taun, kapriye anggonMu wus weruh Rama Abraham?”

58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς, Ἄμην ἀμὴν λέγω
 ngandika dhateng-piyambakipun-sedaya Yésus, Sanyata sanyata Kawula-matur
[G3004](#) [G0846](#) [G2424](#) [G0281](#) [G0281](#) [G3004](#)

ὕμῃν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμί.
 dhateng-panjenengan-sedaya, saderengipun Abraham dados, Kawula punika.
[G4771](#) [G4250](#) [G0011](#) [G1096](#) [G1473](#) [G1510](#)

Paring wangsulane Gusti Yesus: “Satemen-temene pituturKu marang kowe: Sadurunge Rama Abraham dumadi, Aku wus ana.”

59 ἦραν οὖν λίθους, ἵνα βάλωσιν ἐπ’ αὐτόν; Ἰησοῦς
 mendhet mila sèla, supados mbuncalaken dhateng Panjenenganipun; Yésus
[G0142](#) [G3767](#) [G3037](#) [G2443](#) [G0906](#) [G1909](#) [G0846](#) [G2424](#)

δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, <διελθὼν διὰ
 nanging ndhelik, lan medal saking ing Padaleman-Suci, nglangkungi saking
[G1161](#) [G2928](#) [G2532](#) [G1831](#) [G1537](#) [G3588](#) [G2411](#) [G1330](#) [G1223](#)

μέσου αὐτῶν, καὶ παρῆγεν οὕτως>.
 tengah piyambakipun-sedaya, lan nglangsungaken makaten.
[G3319](#) [G0846](#) [G2532](#) [G3855](#) [G3779](#)

Ing kono wong-wong banjur padha njupuki watu, arep mbenturi Panjenengane; nanging Panjenengane ngoncati, sarta nilar Padaleman Suci.